

Sofokles urodził się w 496 r. p.n.e. w Kolonos, na przedmieściu Aten. Pochodził z zamożnej rodziny; jego ojciec, Sofillos, był właścicielem wytwórni broni. Sofokles otrzymał staranne jak na owe czasy wykształcenie, oparte na znajomości poezji, muzyki, śpiewie, tańcu, gimnastyce.

Jako piętnastoletni młodzieniec wybrany został na przewodnika chóru młodzieży ateńskiej, który odśpiewał pean ku czci Apollina w podzięce za zwycięstwo odniesione nad Persami pod Salaminą (480 r. p.n.e.). Potem zasłynął jako aktor, także w rolach kobiecych.

Pochodzenie i wykształcenie utworowały też Sofoklesowi drogę do elity społeczeństwa ateńskiego i do najwyższych stanowisk w państwie. Do jego przyjaciół należeli politycy, myśliciele, artyści, m.in. Perykles i Herodot. Sofokles brał czynny udział w życiu politycznym Aten. Był skarbnikiem Związku Ateńskiego na przełomie 443 i 442 r. p.n.e. Dwa lata później wraz z Peryklosem pełnił funkcję stratega i brał udział w wyprawie wojennej przeciwko wyspie Samos. Podczas wojny peloponeskiej pełnił funkcje ambasadora i dowódcy wojskowego. Dożył późnego wieku, otoczony powszechnym szacunkiem. Zmarł jesienią 406 r. p.n.e.

Sofokles to jeden z trzech najwybitniejszych tragiczków greckich. Obok niego tworzyli Ajschylos (525-456) i Eurypides (480-406 r. p.n.e.). Sofokles napisał 123 utwory. W całości zachowało się siedem z nich: *Ajas*, *Antygona*, *Król Edyp*, *Elektro*, *Trachinki*, *Filoktet*, *Edyp w Kolonos* oraz fragmenty, pojedyncze słowa, wiersze, tytuły pozostałych.

Był on również wielkim reformatorem teatru. Przypisuje się mu wprowadzenie do tragedii greckiej trzeciego aktora, co przyczyniło się do rozwinięcia akcji i zdynamizowania dialogu scenicznego. Powiększył chór z dwunastu do piętnastu osób. Urozmaicił dekoracje. Zastosował w teatrze muzykę.

Sofoklesa można nazwać artystą świadomym swego kunsztu. Znakomicie konstruował swe dzieła pod względem napięcia dramatycznego. Wyraźnie ograniczył rolę statycznego chóru. Pieśni chóru zachwycają nadal potęgą i czarem poezji, ale wyraźnie ustępują miejsca scenom dramatycznym. To prawdziwy mistrz w różnicowaniu postaci. Jego bohaterowie posiadają wyraziste, ciekawe charaktery.

Sofokles *Antygona*

oprac. Anna Popławska i Mirosława Muniak, Wydawnictwo GREG, Kraków 2014, s. 55-57, 60

Teatr Kameralny w Lublinie – pierwszy lubelski prywatny teatr zawodowy. Działa nieprzerwanie od 20 lat na scenie Domu Kultury Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej. Powstał w 1992 roku. Jego twórcą i dyrektorem, aktorem i reżyserem wielu spektakli jest Jan Wojciech Krzyszczak, od lat związany z Teatrem im. Juliusza Osterwy w Lublinie, także przed laty realizator cieszących się olbrzymim powodzeniem monodramów, jak np. *Konopielka* według prozy Edwarda Redlińskiego, *Dzieje Lejzorka* Ilji Erenburga i *Obrońca Sokratesa* Costasa Varnalisa.

Teatr Kameralny w Lublinie wystawił już 21 premier i mnóstwo spektakli adresowanych przede wszystkim do młodzieży szkolnej i mieszkańców Lubelszczyzny.

W jego repertuarze były m.in.: *Romanca* Jacka Chmielnika, *Edukacja Rity* Willego Russela, *Pchła Szachrajka* i *Czerwony Kapturek* Jana Brzechwy, *Jaskółeczka* Tadeusza Słobodzianka, *Odprawa posłów greckich* Jana Kochanowskiego, *Tartufe* czyli *Obłudnik* Moliere, *Śluby panieńskie* i *Zemsta* Aleksandra Fredry, *Makbet* Williama Szekspira, *Ania* z *Zielonego Wzgórza* Lucy Maud Montgomery, *Szatan z siódmej kla-*

sy Kornela Makuszyńskiego, *Raj Eskimosów* (*Audiencja III*) Bogusława Schaeffera, *Kirelejson* (według powieści *Konopielka*) Edwarda Redlińskiego, *Emigranci* Sławomira Mrożka, *Dzieje Lejzorka* Frances Hodgson Burnett, *Ten obcy* Ireny Jurgielewiczowej, *Przygody Tomka Sawyera* Marka Twaina, *Śmieszny staruszek* Tadeusza Różewicza.

Większość tych przedstawień reżyserował dyrektor Teatru Kameralnego Jan Wojciech Krzyszczak, ale gościnnie reżyserowali też: Włodzimierz Felenczak, Andrzej Żarnecki i Paweł Łysak. Scenografię do spektakli przygotowywali: Teresa Targońska, Liliana Jankowska, Ireneusz Salwa, Andrzej Żarnecki, Janusz Sianko i Krzysztof Kain May. Spośród aktorów najczęściej współpracują z Teatrem Kameralnym: Jolanta Rychłowska, Tomasz Bielawiec, Marek Fabian, Andrzej Golejewski, a także artyści Teatru Muzycznego w Lublinie: Krystyna Szydłowska, Andrzej Sikora i Patrycjusz Sokołowski oraz Beata Pietroń, Paulina Połowniak, Julia Siegieda, Krystyna Górską, Łukasz Szzymanek i Adam Organista.

www.teatrkameralny.com.pl

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

TEATR
•KAMERALNY•
LUBLIN

ANTYAGONA

Sofokles

Temat utworu

Tematem utworu Sofoklesa jest historia Antygony, ostatniej z rodu Labdakidów, córki Edypa. Po tragicznej śmierci jego męskich potomków: Eteoklesa i Polinejesa, w bratobójczym pojedynku, Antygona walczy o prawo pochowania brata z szacunkiem i zgodnie z nakazami religijnymi. Przeciw niej staje król Kreon, z którego rozkazu ciało zdrajcy (Polinika) ma pozostać nieoprzebane. Oboje reprezentują prawo: Antygona - boskie (nakazy tradycji i religii), władca Teb — ludzkie (stanowione przez władzę). Konflikt tych dwóch racji to główny temat utworu.

Tytuł dramatu pochodzi od imienia jego głównej bohaterki. Sugeruje, że Antygona jest najważniejszą z postaci i należy się skupić na jej osobie. Imię głównego bohatera w tytule jest klasyczną zasadą tragedii starożytnej, tym samym wskazuje, że poprzez interpretację losów tytułowej postaci będzie możliwe odczytanie sensu i przesłania całego utworu. (...)

Pod wpływem wróżby i ostrzeżeń Tyrezjasza Kreon postanowił zmienić decyzję, ale okazało się, że jest już za późno: Antygona powiesiła się, Hajmon przebił się mieczem przy jej zwłokach, a na wieść o śmierci syna Eurydyka, żona Kreona, również popełniła samobójstwo. Katastrofa dopełniła się. Porażony nieszczęściem Kreon uznał swą winę, zrozumiał swój błąd i moralne racje Antygony.

Geneza mitu

Po temat tragedii sięgnął Sofokles do cyklu mitów tebańskich (zgodnie z zasadą opierania akcji o mitologię). Cykl ten był wśród tragiczków szczególnie popularny ze względu na sugestywność dramatycznej historii rodu Labdakidów.

Lajos, syn Labdaka, król Teb w Beocji, otrzymał od wyroczni delfickiej wróżbę, że zginie z ręki własnego syna, który następnie poślubi swoją matkę. Przepowiednia ta była wynikiem gniewu bogów i przekleństwa, jakie niegdyś stary król Pelops rzucił na Lajosa. Gdy więc Lajosowi i Jokaście urodził się syn, ojciec kazał przekuć mu pięty i porzucić na górskim pustkowiu, aby tam zginął. Sługa jednak ulitował się nad niemowlęciem i oddał je pasterzowi z Koryntu, a ten zaniósł dziecko na dwór królewski. Bezdzietna para — Polibos i Merope — usynowali chłopca, dali mu na unię Edyp (czyli „człowiek o opuchniętych stopach” - pamiątka okaleczenia) i wychowali.

Gdy Edyp był już dorosłym młodzieńcem, dowiedział się, iż jest dzieckiem przybranym. Postanowił udać się do wyroczni z prośbą o potwierdzenie swego pochodzenia. Tam usłyszał straszną przepowiednię, że zabije ojca i poślubi matkę. Przerażony postanowił nie wracać do Koryntu, przekonany, że Merope i Polibos to jego prawdziwi rodzice. Wędrując przez Grecję, na górskim bezdrożu spotkał podróźnego (Lajosa) i po sprzecze o ustąpienie miejsca na wąskiej drodze zabił go, nieświadomie realizując pierwszą część przepowiedni.

Idąc dalej znalazł się Edyp w pobliżu Teb, dręczonych przez potwora Sfinksa, który zadawał przechodniom zagadkę, a gdy ci nie potrafili jej rozwiązać, zabijał ich. Edyp rozwiązał zagadkę, uwolnił miasto od Sfinksa i w nagrodę otrzymał rękę świeżo owdowiałej królowej

Jokasty (swojej prawdziwej matki). Nie zdając sobie z tego sprawy, zrealizował drugą część przepowiedni.

Przez kilka lat Edyp rządził szczęśliwie. Doczekał się czworga dzieci: synów — Eteoklesa i Polinejesa oraz córek - Antygony i Ismeny. Gdy w mieście wybuchła straszna zaraza, znowu zasięgnięto porady wyroczni. Okazało się, że epidemia jest karą za to, że w mieście przebywa niewykryty i nieukarany zabójca Lajosa. Energicznie prowadzone śledztwo podsunęło Edypowi podejrzenie, że on sam jest zabójcą. Zostało to potwierdzone przez posłańca z Koryntu, przybyłego z wieścią o śmierci Polibosa, który wyznał też, iż Edyp nie jest prawdziwym synem króla Koryntu. Wersję posłańca potwierdził dawny sługa Lajosa, który miał porzucić małego Edypa w górach. Po ujawnieniu strasznej prawdy Jokasta popełniła samobójstwo, Edyp wykuł sobie oczy, pozostał w Tebach, ale miastem faktycznie rządili jego synowie. Ślepy król, znieważony przez swoich synów, rzucił na nich przekleństwo, by zginęli w bratobójczej walce, po czym wyruszył na tułaczkę, prowadzony przez Antygonę. Znalazł schronienie w Attyce i zmarł w Kolonos.

Antygona powróciła do Teb, w których wybuchła wojna o władzę między zwaśnionymi braćmi. Polinejes, wygnany przez Eteoklesa, udał się do Argos, poślubił córkę króla Adrasta i namówił teścia do zorganizowania wyprawy wojennej przeciw Tebom. Siedmiu wodzów szturmowało siedem tebańskich bram i wszyscy, prócz Adrasta, zginęli. Szturm odparto. W boju poległ też, zgodnie z klątwą ojca w bratobójczej walce, synowie Edypa, Eteokles i Polinejes, Królem Teb został Kreon, brat Jokasty, szwagier Edypa. W tym momencie zaczyna się akcja Antygony.

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

TEATR
•KAMERALNY•
LUBLIN

ANTYGONA

Sofokles

Przekład: KAZIMIERZ MORAWSKI

Obsada:

Antygona - PAULINA POŁOWNIAK

Ismena - KAROLINA WÓJCIGA

Chór - KRYSZYNA SZYDŁOWSKA,
BEATA PIETROŃ

Kreon - JAN WOJCIECH KRZYSZCZAK

Strażnik - MIROSLAW MAJEWSKI

Hajmon - JANEK TUŻNIK

Tyrezjasz - JAN KRZYŚIAK

Posłaniec - PIOTR JOHANIUK

Eurydyka - BEATA PIETROŃ

Strażnik drugi - ADAM ORGANISTA

Reżyseria: JAN WOJCIECH KRZYSZCZAK

Opracowanie dźwięku: KRZYSZTOF DUŃSKI

Scenografia: IREK SALWA

PREMIERA odbędzie się

w poniedziałek 18 maja 2015 r. o godz. 18.00

w sali widowiskowej Domu Kultury LSM

w Lublinie, ul. K. Wallenroda 4a, tel. 81 743 48 29

www.domkulturyism.pl

Wst p wolny